

ДОНИЈА

15"

СЛИКАРСТВО

МАКЕДОНСКАТА УМЕТНОСТ МЕЃУ ДВЕТЕ ВОЈНИ

Изложба во Уметничката галерија во Скопје

(Паскал Гилевски)

Деновите ни се укажа најмногото: во Уметничката галерија на Скопје да ја разгледаме мошне бојата изложба на македонската уметност што настапала помеѓу двете војни. Пред се сметам дека оваа изложба е значајна од два аспекти: прво можеме да видиме со што и како почнала раѓањето на модерната македонска уметност, исто времено што значи и достојанството на обновата на нашите иконографски и фреско-сликарски светли традиции, и второ, најлесно тутка ќе можеме да си замислиме до каде стапила оттогаш нашата современа уметност, односно, каков подем можела да оствари во текот на овие дваесетина години на политички и културен развој на земјата.

Кога веќе го споменавме зборот обнова треба да издиференцираме дека оваа ликовна активност во Македонија која хронолошки почнува некаде 1927 година со изложбата на Димитар Аврамовски Пандилов не значи обновување на споменатите традиции, посредувајќи некој тотален вакум, туку треба да знаеме дека наместо еден таков вакум по-

стоеше на наша почва извесен континуиран процес за преекспузија духот на традицијата од колено на колено, како што беше случај и со нашата народна поезија. Тој мединум помеѓу вистинската обнова и големата традиција е скромниот удел на нашите последни мајстори-зографи, кои покрај религиозната тематика на епизодите дела спроведуваат и извесни профани елементи од својот секојдневен живот и од животот на својата околина. Се разбира низната појава по веќе треба да се замисли како стихијна еволуција, која беше потисната и испрекината од ропството што го плеќеше целиот наш народ.

Појавата на сликарството на Димитар Аврамовски Пандилов фактички е и појава на модерната македонска уметност. Пандилов е први македонски ликовен уметник со академски изнайди, и затоа неговиот однос кон традицијата не е веќе наизвеш, како односот на зографите пред него, туку одмерен и свесен. Тој исто така прави и свески отстапки од најживејшите теми на последните зографи, а особено по враќањето од Париз, каде што го

запознал делата на импресионизмот, чие влијание ни когаш што не го отфрли од своето сликарство.

Во основа импресионист беше и Лазар Личеноски, но тој не го мислам толку за техничката страна на неговото сликарство, туку за неговиот вечно темпераментен сликарски дух, кој може да се спореди единствено со виталијот дух на Пикасо, кој му беше идеал најпознатото уметници на белградската школа; во која извесно време припаѓаше и самият Личеноски. Рукопите на ликовната цел на овој голем сликар можеме да ги насметиме уште во сликите што се наоѓаат на оваа изложба; имено, да се наслика македонскиот пејзаж и животот на македонскиот човек, она што може да се прераскаже во некоја народна приказна, но истовремено употребувајќи такви изрази средства коме не го дава уметноста ке ја направат достајма и за лутите надвор од граѓаните на нашиот регион.

Покрај Личеноски во нашата уметност се издига уште една значајна ликовна појава, Никола Мартински. Уште во овие први не-

гови слики гледаме зрел уметник, со сите квалитети што треба да ги има еден сликар: сикурен и значаен потег, со кој ја постигнува точноста на својот сликарски објект, умешно препарираниата секогаш инетензивна боја, со која ја дополува формата и постигнува пластицитет, што се уште стои нејзиним во нашето сликарство, и најпосле присуствува на овој творечки дух, без кој не може да се замисли творечкиот акт.

Вангел Коцоман на оваа изложба е претставен со пејсажи, со портрети и со актови. Неговото тогашно сликарство се одликува со еден својствен реализам, во кој се најсреќуваат елементи на импресионизам и на експресионизам. Но во епситетите пејсажи можат да се насетат и асоцијации на кубистичко сфаќање на природата, што ќе бидат едни од вредностите и на најновите слики на овој уметник. Сега особено обрнувам внимание на неговиот „Автопортрет“ од 1940 година.

Тому Владимишки исто како и Банѓел Коцоман се претставува со повеќе теми, но ќе уште тогаш најмного му лежат пејсажите, кои подоцна ќе му стапат кај него кај акварелите и најчесто кај картичките. Владимишки е секогаш чувствителен во своето сликарство и никогаш не е заведуван од илјадни заблуди.

Љубомир Белогаски го познаваме како ветеран на нашата акварелна уметност, каде што тој има покажано најмногу резултати. И тука, покрај неколку добро простирали портрети, се сретнуваме со негови акварели, во кои постапуваат истите вредности, како и во неговото подоцнежно зрело творештво. Тој во своите акварели е инспириран од Сезан, но постепено изградува свој собствен израз.

Василије Поповиќ — Шипчиќ е повеќе познат како карикаторист, прво илустрирачки разлики личности, а потоа, разни ситуации и политички настани. Но големо внимание заслужуваат и неговите сочувани акварели.

На изложбата е застапен со неколку дела и скulptурен ред Димо Тодоровски. Тој го портрети, коме се добро простираат и во сикурен реалистички форми и неколку импресионистички теракоти, меѓу кои „Фигура I“ е мало ремекдело.

(Димче Тодоровски: „Фигура I“ (Од изложбата Македонската уметност меѓу двете војни)